

Rozvoj společnosti procházející průmyslovou revolucí si od 40. let 18. století kladl vyšší nároky na vzdělání populace.²⁴ Již před vznikem tereziánského jednotného školního řádu byly u nás vydávány obdobné instrukce a nařízení, platná ovšem nikoliv celostátně, ale pouze na určitém území nařizující vrchnosti. Mezi nimi zaujme především školní řád blatenský, který vydala dne 1. ledna 1763 hraběnka Antonie Serenyiová a nařídila jej přísně dodržovat na území svého tehdejšího panství, v okruhu měst Blatné a Březnice v jižních Čechách. Řád přesně vymezoval povinnosti učitelů, žáků, rodičů i vrchnostenského úřadu. Staral se o zlepšení postavení učitelstva. Učitelé měli mít alespoň dostačující vzdělání. Nepřítomnost žáka ve škole měla být trestána. Dohledem nad dodržováním řádu byl pověřen vrchnostenský úřad a místní duchovenstvo. Dvakrát do roka, před sv. Janem a v době adventu, měli dva komisaři z vrchnostenského úřadu spolu s děkanem a duchovenstvem přezkoušet znalosti žáků. O inspekci měli podat písemnou zprávu vrchnosti. Jedenkrát do roka měla být mládež povolána na zámek a v přítomnosti děkana a celého duchovenstva a také všech úředníků vrchnostenského úřadu přezkoušena. Nejlepší žáky čekala finanční odměna. Odměněn měl být v případě úspěchu žáků i rektor školy.²⁵

24) Tamtéž, s. 147.

25) Štraus, Jiří. *Školní řád blatenský*. Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, podsbírka Písemnosti a tisky, inv. č. S 30-105-9, s. 1-10.